

شناخت واقعی امام زمان

شناخت واقعی دارای ویژگی‌هایی است که عبارت است از اینکه: اولاً، از منابع معتبر و موثق و مستند اخذ شود. ثانیاً، گستره اش شامل آموزه های اعتقادی، اخلاقی و عبادی گردد. ثالثاً، از آن‌جا که امام الگویی عملی برای انسان‌ها است، به ابعاد فکری، عملی و روحی امام نیز ناظر باشد.



شناخت واقعی دارای ویژگی‌هایی است که عبارت است از اینکه: اولاً، از منابع معتبر و موثق و مستند اخذ شود. ثانیاً، گستره اش شامل آموزه های اعتقادی، اخلاقی و عبادی گردد. ثالثاً، از آن‌جا که امام الگویی عملی برای انسان‌ها است، به ابعاد فکری، عملی و روحی امام نیز ناظر باشد.

اما این شناخت از سه راه - که مکمل یکدیگرند - حاصل می‌شود:

یکم. مطالعه تاریخ زندگانی آنان؛ مطالعه سرگذشت و سیره آنان؛ خصوصاً در باب فضایل، مناقب و خصوصیات آنان - از قبیل: شجاعت، مردانگی، ایثار، تواضع، صبر، فرزندی و... - انسان را متوجه مقام والای آن بزرگواران می‌کند و جذب و کشش خاصی نسبت به آن فرزندان در روح انسان، حاکم می‌شود.

دوم. مطالعه و تفکر در سخنان ایشان؛ اسلام تفکر را موجب بصیرت (الحیاه، ج ۱، ص ۸، ح ۳)، دعوت کننده به عمل نیک (همان، ح ۹)، پدید آورنده نور (همان، ص ۴۹، ح ۱۸)، نشانه حیات و زنده بودن قلب بصیر می‌داند (همان، ص ۴۸، ح ۵).

مطالعه و تفکر در آثار فکری امامان، هر چند کار مشکلی به نظر می‌رسد؛ ولی بسیار سودمند است. این امر علاوه بر آن که باعث شناخت شخصیت آن بزرگواران و ایجاد محبت آنان در دل می‌شود؛ سرمایه بزرگی برای روح بشر به شمار می‌رود. همان طور که فراگیری فصول یک کتاب، باید با تحقیق و دقت کامل و رجوع به استاد و... قرین باشد؛ مطالعه و اندیشه و تفکر در آثار ائمه (ع) نیز، باید با استفاده از استادان فن و مراجعه به کتاب‌هایی که در شرح سخنان آنان به رشته تحریر درآمده، همراه باشد.

سوم. شناخت خدا: اگر ما خداوند و صفات و اسمای او را به طور حقیقی بشناسیم، می‌توانیم انسان‌های کامل راستین (امامان) را نیز بشناسیم؛ زیرا آنان آینه تمام‌نمای صفات جمال و جلال حضرت حق‌اند و در تسمیه به اسمای الهی، از تمامی موجودات عالم امکان برترند. بر این اساس، با شناخت خدا و صفات او، می‌توانیم به اوصاف و ویژگی‌های امامان نیز واقف گردیم. شاید دعایی که سفارش شده در زمان غیبت بعد از نماز زیاد خوانده شود، ناظر به همین حقیقت باشد:

«اللهم عرفنی نفسک فانک ان لم تعرفنی نفسک لم اعرف رسولک اللهم عرفنی رسولک فانک ان لم تعرفنی رسولک لم اعرف حجتک اللهم عرفنی حجتک فانک ان لم تعرفنی حجتک ضللت عن دینی؛ خداوند! خود را به من بشناسان که اگر خود را به من بشناسانی پیغمبر را نمی‌شناسم؛ خدایا! پیغمبرت را به من بشناسان که اگر به پیامبر معرفت پیدا نکنم، نمی‌توانم امام را بشناسم؛ خدایا! حجت و امامت را به من بشناسان که اگر امام را نشناسم، در دین خود گمراهم» (مفاتیح‌الجنان، دعا در غیبت امام زمان (عج)).

{P} ای مشیر ما تو اندر خیر و شر {E} از اشارت‌هاست دلمان بی‌خیر {P}
 {P} ای «یرانا لانراه» روز و شب {E} چشم بند ما شده دید سبب {P}
 {P} چشم من از چشم‌ها بگریده شد {E} تا که در شب آفتابم دیده شد {P}
 {P} لطف معروف تو بود آن ای بهی {E} پس کمال البر فی اتمامه {P}
 {P} یارب! «اتمم نور نافی الساهره» {E} واشجنا من مفضحات قاهره» {P}
 {P} یار شب را روز مهجوری مده {E} جان قربت دیده را دوری مده {P}
 {P} بعد تو مرگ است با درد و نکال {E} خاصه بعدی که بود بعد الوصال {P}
 {P} آن که دیده‌ست مکن نادیده‌اش {E} آب زن بر سبزه بالیده اش {P}
 (مثنوی، دفتر ۶، ابیات ۲۸۸۸ - ۲۸۹۸)

اولین شرط انتظار؛ معرفت است تا انسان میهمان خود را نشناسد و از خصوصیات خوب او مطلع نباشد منتظر او نخواهد شد. تنها هنگامی انسان در انتظار کسی می‌نشیند که او را خوب بشناسد اما اگر انسان کسی را نشناسد و بداند که آن شخص خواهد آمد برایش اهمیتی نخواهد داشت و منتظر او نخواهد ماند. در مورد انتظار امام زمان هم چنین است. کسانی که آن حضرت را نمی‌شناسند مانند کفار و یا اهل ادیان دیگر، هرگز انتظار او را نمی‌کشند اما کسانی که او را می‌شناسند و ارزش او را می‌شناسند و مقام او را می‌دانند منتظر او می‌مانند.

کسانی که امام زمان را نمی‌شناسند اگر چه به ظاهر مسلمان باشند چنانچه در این حال بمیرند در حال جاهلیت از دنیا رفته‌اند. چنانکه پیامبر اکرم (ص) فرمود: «من مات و لم یعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة؛ هر کس بمیرد و امام زمانش را نشناسد به

مردن جاهلیت از دنیا رفته است»، (بحارالانوار، ج ۳۲، ص ۳۳۱).

بنابراین اولین شرط انتظار، ایجاد معرفت در مورد امام زمان است و طبیعی است که هر مقدار معرفت انسان نسبت به امام زمان بیشتر باشد انسان ارزش او را بیشتر درک خواهد کرد و به عظمت او بیشتر پی خواهد برد و بیشتر تشنه وجود آن حضرت خواهد شد. در حالی که افراد جاهل و ناآگاه به ارزش آن حضرت هرگز احساس تشنگی و عطش نسبت به وجود مقدس آن حضرت نخواهند داشت و بدین جهت از زمره منتظران بیرون هستند. آری

وصل خورشید به شب پره اعمی نرسد که در این آینه صاحب‌نظران حیرانند.

البته شناخت امام زمان دو گونه است. گونه اول شناخت تاریخی وجود آن حضرت است مانند اینکه امام دوازدهم است و تاریخ ولادتش در چه سالی است و مانند آن. اما گونه دیگر شناخت امام زمان (ع)، شناخت مقام نورانیت آن حضرت است که این شناخت کار هر کسی نیست و ظرفیت و لیاقت زیادی می‌خواهد. و در حقیقت اصحاب خاص امام زمان (ع) کسانی هستند که آن حضرت را به مقام نورانیت شناخته‌اند برای آگاهی از مقام عظیم امامت رجوع به زیارت جامعه کبیره و تأمل در معانی عمیق و عجیب آن توصیه می‌شود. همچنین خواندن کتب معتبری که در مورد امام زمان (ع) نوشته شده است می‌تواند انسان را تا حدی به مقام و عظمت امام زمان (ع) آشنا سازد.

در عصر غیبت امام عصر (عج) هم طبق سفارش آن حضرت باید به مجتهد عادل جامع شرایط که حافظ دین خداست و امور را نظام می‌بخشد رجوع کرد که تبعیت از چنین فردی تبعیت از امام عصر (عج) شمرده می‌شود. چنانکه امام عصر (عج) در یکی از توقیعات خود می‌فرماید: «و اما در رویدادهایی که پیش می‌آید، به راویان حدیث مراجعه کنید، زیرا آنها حجت بر شما هستند و من حجت خدا بر ایشان». (۷) {شیخ صدوق، کمال الدین، ج ۲، ص ۴۸۳}.

آن جا که رهبر معصوم وجود دارد و رهبری مصون از خطا و لغزش منحصر به امام است؛ از این رو پیروی کردن از مدعیان رهبری در برابر رهبری معصوم، برخلاف عقل و منطق است؛ زیرا با وجود رهبر معصوم، پیروی از رهبران غیرمعصوم، به هیچ وجه قابل توجیه نیست.

شناخت شخصیت واقعی چهارده معصوم (ع) دو مرحله دارد: الف) مرحله ای که برای غیر معصومین شناخت پذیر نیست و افق آن برتر از فهم ادراکات عادی است. ب) بخشی که برای غیر معصومین قابل شناخت است. در این رابطه هر کس متناسب با سطح کمالات علمی و عملی خود می‌تواند پرتوی از انوار آنان را دریابد و به ادراک برخی از خصوصیاتشان نایل آید. بنابراین در این رابطه باید: اولاً به مطالعات پیوسته و همه جانبه در رابطه با ابعاد مختلف زندگی آنان پرداخت و یکی از بهترین راه‌های شناخت معصوم (ع) بیان خود معصومین (ع) است. بنابراین باید احادیث رسیده از پیامبر (ص) و دیگر امامان (ع) درباره شخصیت هر یک از معصومین (ع) را به دقت بررسی و ژرفکاو نمود. هم چنین مطالعه تاریخ و سرگذشت آنان و نیز تعالیم ارزنده ای که به یادگار نهاده اند گنجینه ای ارزشمند در جهت شناخت آنان می‌باشد. از سوی دیگر هر اندازه شخص خود را هماهنگ با ارزش‌های رسیده از آنان بسازد و هماهنگی عملی قلبی و عاطفی افزون تری با آنان داشته باشد زمینه شناخت و معرفت هر چه بیشتر در او پدید می‌آید. راجع به حضرت مهدی (ع) و اوصاف آن بزرگوار باید بدانیم که شناختن مشخصات آن حضرت از دو جهت اهمیت بخصوص دارد: یکی از نظر تکلیف، زیرا شناختن امام شرعاً و عقلاً واجب است و به حکم حدیث معروف: «مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ مَاتَ مَيِّتَةً الْجَاهِلِيَّةِ»

و دیگر از جهت شناختن دروغ و باطل بودن دعاوی کسانی که به دروغ ادعای مهدویت کرده یا بنمایند، زیرا با ملاحظه این مشخصات، کذب و بطلان دعاوی این افراد روشن و واضح می‌شود چون فاقد این صفات و خصائص بوده اند.

صفات و مشخصات حضرت مهدی (ع) که در احادیث و روایات ذکر شده مشخصاتی است که هر کس آن مشخصات را در نظر بگیرد هرگز آن حضرت را با افراد دیگر اشتباه نخواهد کرد و اگر دیده می‌شود پاره‌ای فریب خورده و دعاوی مهدویت را از شیادانی پذیرفته‌اند، به دلیل غفلت یا بی‌اطلاعی از این مشخصات و خصائص بوده، و یا آنکه بعضی مشخصات را که تمام مشخص نبوده و وصف عام آن حضرت و دیگران بوده، تمام مشخص شمرده و صاحبان وصف عام را با صاحب وصف خاص اشتباه کرده‌اند. بسیاری هم دانسته و عمدتاً این دعاوی را برای یک سلسله اغراض مادی و سیاسی و حب جاه و ریاست، به ظاهر پذیرفته و ترویج می‌نمایند. وگرنه خصوصیات و اوصافی که برای آن حضرت بیان شده مشخصاتی است که جز بر آن شخص خاص و موصوف به آن صفات خاص (یعنی امام دوازدهم، یگانه فرزند امام حسن عسکری (ع)) بر احدی از کسانی که ادعای مهدویت کرده‌اند قابل انطباق نیست و بطلان دعاوی آنها با توجه به این نشانیها و علامات مانند آفتاب آشکار و هویدا است. علماء و دانشمندان متتبع و محیط به احادیث که وثاقت آنان مورد تأیید علم رجال و تراجم است، در کتابهای معتبر و مستند به نحو کافی و وافق این مشخصات را تعیین و توضیح داده‌اند. نزدیک شدن به آن حضرت:

شما بحمدالله هدفی والا را برای زندگی خود برگزیده اید و از دلمشغولی‌های بیهوده ای که برخی به آن گرفتاراند آزاد شده اید. از این بابت بایستی به شما تبریک گفت، چرا که شما از گردنه مهمی عبور کرده اید و راهی را که دیگران پس از عمری به آن می

رسند، شما اکنون به آن رسیده اید. آرمان خواهی شما و کوشش‌تان برای دفاع از اسلام و حق و حقیقت توفیقی الهی است که نصیب شما شده است و باید خدا را بر آن بسیار شاکر باشید و با تقویت دایمی آن در حفظ این مقام بکوشید. برای این که ان شاءالله در زمره اصحاب امام زمان (عج) باشیم لازم است دو سیر رانجام دهیم: الف) سیر نظری؛ یعنی شناخت صحیح و اساسی دین و پیراستن از آنچه غیردین است. این کار با تدبیر عالمانه در قرآن و روایات ماثور از اهل بیت (ع) حاصل می‌گردد. هم چنین با مطالعه دقیق و برنامه ریزی شده کتاب‌هایی که اهل فن و اسلام شناسان در مورد اسلام نوشته اند (مانند کتاب‌های شهید مطهری، علامه طباطبایی، علامه حسن زاده آملی و...). ب) سیر عملی؛ این کار با تقید به احکام ظاهری شریعت و به جا آوردن آداب انجام می‌پذیرد. اهتمام به واجبات و پرهیز از محرمات بزرگترین رکن این حرکت است. مراعات تقوا در همه شوون فردی و اجتماعی، بزرگ‌ترین عامل قرب انسان به خداوند و اولیای او است. خواندن دعای عهد در هر روز و آماده بودن واقعی برای ظهور امام زمان (عج) از جمله مویجات اتصال به آن عروهلوثقی است. مسلماً کسی که این چنین شد از اصحاب آن حضرت خواهد بود؛ چرا که (من احب قوماً فهو منهم؛ کسی که دوستدارمردمی باشد از جمله آنان محسوب خواهد شد).

مهمتر از همه چیز آن است که وظایف خود را در برابر آن حضرت بشناسیم و به آنها عمل بکنیم در این صورت است که آن حضرت نیز دوستدار ما خواهند بود و لطف و عنایت افزون تری نسبت به ما خواهند داشت. آن چه بیش از همه آن وجود شریف و مقدس از ما انتظار دارند این است که در همه امور رضای حق تعالی را در نظر بگیریم و کوچک‌ترین قدمی برخلاف فرامین قرآن و اسلام برنداریم. از طرف دیگر خود را همواره سرباز فداکار آن حضرت بدانیم و در همه جا برای حفظ دین و آرمان مقدس آن حضرت تلاش و جانفشانی کنیم و در حد توان محیط خانه مدرسه دانشگاه اداره و... را به فضایی دینی و معنوی تبدیل نموده و کشور درون نفس و جامعه برون را مرکز حاکمیت تقوا کنیم. دعا برای فرج آن حضرت و آماده سازی خود و جامعه در این راستا نیز از وظایف است.

توفیق ملاقات امام زمان ((علیه السلام)) تنها برای کسانی است که آن حضرت صلاح بدانند و به نظر می‌رسد که در دو مورد تحقق می‌یابد:

۱. کسانی که در شدت و گرفتاری و بحرانهای زندگی قرار می‌گیرند و به آن حضرت توسل پیدا می‌کنند. (توسل مصرانه و پیگیر)
۲. کسانی که در راه تهدید نفس و پیمودن صراط عبودیت و بندگی خدا مجاهد و تلاشی پیگیر و خالص داشته باشند. به ویژه این که عشق به لقاء آن حضرت و دیدار وی و سعی و تلاش در این راه هم با آن ضمیمه شود. کسی که بخواهد در این راستا قرار گیرد لازم است به نکات زیر توجه کند:
 ۱. در راه تحصیل عقاید و معارف حقه اهل بیت عصمت و طهارت تلاش کند. و سعی کند تنها به معارف دینی از رهگذر ارشادها و رهنمودها و احادیث آنان توجه کند و از راههایی که دشمنان آنان ارائه کرده اند بر حذر باشد.
 ۲. در تهذیب نفس و تزکیه اخلاق سخت کوشا باشد.
 ۳. در احکام فرعی عملی همواره جدیت کند بر اساس محبت شرعی عمل کند و از گناه و معصیت سخت پرهیز کند.
 ۴. به نماز اول وقت اهمیت بدهد و سعی کند نماز را با حضور قلب بخواند.
 ۵. توسل به چهارده معصوم مخصوصاً امام زمان ((علیه السلام)) همواره در زندگی مورد توجه وی باشد.
 ۶. دعای ندبه را با توجه به مضامین آن با وضعی که تناسب با آن مضامین است بخواند.
 ۷. زیارات آن حضرت را مخصوصاً زیارت آل یسن و دعای عهد در صبحها همواره بخواند.
 ۸. دعا برای تعجیل فرج آن حضرت و درخواست توفیق ملاقات آن حضرت را از خداوند همواره بطلبد.

پیرامون شخصیت امام زمان (عج) و دوران ظهور به کتابهای زیر مراجعه کنید:

- ۱- ظهور نور، علی سعادت‌پور، نشر تشیع
- ۲- علائم ظهور امام زمان (عج)، محمد حسین همدانی، انتشارات صحفی
- ۳- نشانه‌های ظهور، سادات مدنی، نشر منیر
- ۴- از ولادت تا ظهور، کاظم قزوینی، ترجمه: فریدونی، نشر آفاق
- ۵- از ولادت تا ظهور، کربی، انتشارات الهادی
- ۶- کتابنامه امام زمان محمدپور
- ۷- یکصد پرسش و پاسخ پیرامون امام زمان رجالی تهرانی
- ۸- ترجمه منتخب الاثر آیت الله صافی
- ۹- مهدی موعود ترجمه علی دوانی
- ۱۰- وابستگی جهان به امام زمان لطف الله صافی
- ۱۱- امام زمان در گفتار دیگران علی دوانی
- ۱۲- علائم ظهور محمد علی علمی
- ۱۳ - مجموعه‌ای از گفتار درباره امام زمان (عج) شهید صدر
- ۱۴ - عصر ظهور علی کورانی

- ۱۵ - دانشمندان عامه و مهدی موعود (عج) علی دوانی
۱۶ - رسالت اسلامی در عصر غیبت محمد صدر
۱۷ - مهدی موعود(عج) شهید دستغیب
۱۸ - سیمای امام زمان(عج) تاج لنگرودی
۱۹ - خورشید مغرب محمد رضا حکیمی
۲۰ - دادگستر جهان ابراهیم امینی